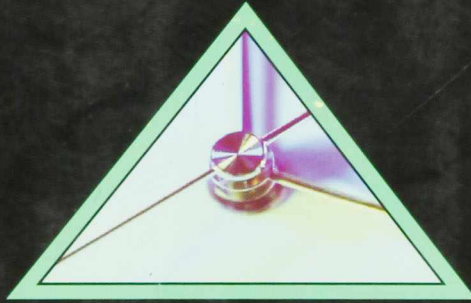

NGUYỄN TRẦN BẠT

CẢI CÁCH
VÀ
SỰ PHÁT TRIỂN

TIỂU LUẬN

UYÊN
LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

CẢI CÁCH
VÀ
SỰ PHÁT TRIỂN

NGUYỄN TRẦN BẠT

CẢI CÁCH
VÀ
SỰ PHÁT TRIỂN

TIỂU LUẬN

NHÀ XUẤT BẢN HỘI NHÀ VĂN

MỤC LỤC

	<i>trang</i>
- Lời nói đầu	9
PHẦN I: LÝ LUẬN CHUNG VỀ CẢI CÁCH	
CHƯƠNG I: QUAN NIỆM VỀ CẢI CÁCH	
<i>I. Khái niệm và bản chất của cải cách</i>	15
1. Đổi mới, cải cách và cách mạng	15
2. Cải cách: Bản chất và mục tiêu	26
<i>II. Cải cách - bài toán của lý thuyết phát triển</i>	32
1. Những thay đổi trong quan niệm về phát triển	32
2. Cải cách vì mục tiêu phát triển bền vững	38
<i>III. Giới hạn của cải cách</i>	46
1. Tính chủ quan trong tác động nhân tạo vào đời sống tự nhiên	46
2. Quan hệ giữa phát triển quốc gia và phát triển toàn cầu	52
CHƯƠNG II: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP LUẬN CẢI CÁCH	
<i>I. Các cuộc cải cách cơ bản và đặc tính của nó</i>	56
1. Đặt vấn đề	56
2. Cải cách kinh tế với vai trò tiên phong	62

3. Tinh trẻ của cải cách chính trị	64
4. Tinh lạc hậu tương đối của văn hóa và tinh tất yếu phải cải cách văn hóa	69
5. Cải cách giáo dục - Điểm hội tụ của tất cả các cuộc cải cách	76
II. Tự do - Linh hồn của các cuộc cải cách	78
1. Tự do - Sản phẩm của cải cách hay cách mạng	78
2. Tự do - Điểm khởi đầu của mọi sự phát triển	82
III. Tính đồng bộ của các cuộc cải cách	86
1. Về khái niệm tính đồng bộ và sự cần thiết phải tiến hành đồng bộ các cuộc cải cách	86
2. Đảm bảo tính đồng bộ của các cuộc cải cách	103
IV. Xây dựng hệ tiêu chuẩn cải cách	126

PHẦN II: CÁC NƯỚC THẾ GIỚI THỨ BA VÀ VẤN ĐỀ CẢI CÁCH
CHƯƠNG II: CÁC NƯỚC THẾ GIỚI THỨ BA TRONG BỐI CẢNH
TOÀN CẦU HÓA

I. Toàn cầu hóa và những thay đổi của thế giới hiện đại	137
1. Tốc độ đổi mới của thế giới hiện đại	138
2. Tính phụ thuộc lẫn nhau ngày càng gia tăng	140
II. Những xu thế phát triển tất yếu của thế giới hiện đại	142
1. Dân chủ hóa về chính trị	142
2. Tự do hóa về kinh tế	147

CẢI CÁCH VÀ SỰ PHÁT TRIỂN

3. Toàn cầu hóa về văn hóa	158
4. Những yêu cầu đặt ra đối với thế giới thứ ba	172

CHƯƠNG IV: NGHIÊN CỨU MỘT SỐ NỘI DUNG CẢI CÁCH Ở CÁC NƯỚC THẾ GIỚI THỨ BA

I. Cải cách kinh tế	189
1. Vấn đề xây dựng mô hình kinh tế	190
2. Kinh tế tư nhân - Động lực của quá trình cải cách kinh tế	198
3. Phát triển khu vực kinh tế nhà nước	244
II. Cải cách chính trị	251
1. Những di sản của một cuộc giải phóng nửa vời	251
2. Sự chậm trễ của cải cách chính trị ở thế giới thứ ba	254
3. Thể chế lạc hậu và những căn bệnh của nó	257
4. Tổ chức và rèn luyện nền dân chủ ở thế giới thứ ba	259
III. Cải cách văn hóa	301
1. Sự lạc hậu về văn hóa của thế giới thứ ba	302
2. Nền văn hóa phi tự nhiên hay sai lầm chính trị
của thế giới thứ ba	305
3. Ảnh hưởng của văn hóa lạc hậu đối với tiến trình phát triển	315
4. Cải cách văn hóa như thế nào	320
IV. Cải cách giáo dục	337
1. Bàn về tính chủ thể của giới trí thức ở các nước
thế giới thứ ba	339

2. Những căn bệnh chung của hệ thống giáo dục ở thế giới thứ ba	345
3. Truy nguyên tình trạng lạc hậu của hệ thống giáo dục	349
4. Cải cách giáo dục vì một nền giáo dục hiện đại	359
5. Thêm một số suy nghĩ về cải cách giáo dục	368
CHƯƠNG KẾT: CẢI CÁCH VÀ PHÁT TRIỂN TRONG BỐI CẢNH TOÀN CẦU HÓA	377

LỜI NÓI ĐẦU

*T*rước hết, xin được nói về lý do mà tôi quyết định viết cuốn sách này, cuốn sách bàn về lý luận cải cách. Từ lâu, tôi đã nhận ra rằng, hầu hết các nước thế giới thứ ba đều tiến hành cải cách, nhưng chỉ rất ít nơi thành công. Hay có thể nói, cho tới lúc này, các nước đang phát triển vẫn là những nước không thành công trong việc phát triển, thậm chí tốc độ phát triển càng ngày càng chậm vì định hướng phát triển càng ngày càng xa rời đòi hỏi của cuộc sống. Trước đây, mỗi nước đều biệt lập, không có điều kiện để so sánh, do đó, các cuộc cải cách ở mỗi quốc gia chỉ được tự nó xem xét. Đôi khi một vài chương trình phát triển của các tổ chức quốc tế cũng xem xét nhưng là xem xét trong những bối cảnh cụ thể, trong những điều kiện kinh tế, chính trị cụ thể, do đó không thấy sự lạc hậu hay sự lạc điệu của các cuộc cải

cách ấy. Tuy nhiên, trong thời đại toàn cầu hoá, chúng ta không những có khả năng mà còn bắt buộc phải so sánh các cuộc cải cách ở các nước thế giới thứ ba với nhau, cũng như so sánh chúng với toàn bộ những đòi hỏi của quá trình toàn cầu hoá. Vì thế, một đòi hỏi tất yếu là tổ chức các cuộc cải cách như thế nào để thế giới thứ ba cải cách thành công và hội nhập được vào dòng chảy chung của sự phát triển toàn cầu.

Qua những nghiên cứu về thực trạng của thế giới thứ ba, tôi nhận ra rằng, phần rộng lớn này của thế giới lạc hậu nhất là về chính trị và biểu hiện quan trọng nhất của sự lạc hậu ấy là nhân dân ở đó không có tự do. Đây cũng là nguyên nhân cơ bản nhất kìm hãm sự phát triển và tiến bộ của thế giới thứ ba. Nhân dân không có tự do nên không có không gian để phát triển về mặt tinh thần, không thể vươn đến sự nhận thức đầy đủ về các đòi hỏi cho sự phát triển con người. Khi con người không nhận thức đầy đủ về nhu cầu phát triển các giá trị tinh thần của mình thì không thể có phát triển thật sự. Những nghiên cứu của tôi đã đi đến một kết luận có tính chất nguyên lý về lý luận, đó là *không*

CÁI CÁCH VÀ SỰ PHÁT TRIỂN

thế có sự phát triển nào đi trước tự do. Vì thế, tất cả các cuộc cải lương mà các nhà cầm quyền của thế giới thứ ba đã và đang làm chỉ là những hoạt động khất lẩn trước nguy cơ bùng nổ chính trị chứ không phải là chuẩn bị để phát triển.

Lý luận của tôi là lý luận phi cách mạng, nghĩa là tôi không tán thành việc tiếp tục xuất hiện các cuộc cách mạng. Các cuộc cách mạng trong quá khứ dẫn con người tới thành công sớm cho mục tiêu giải phóng dân tộc nhưng cũng bắt con người phải trả giá cho những hậu quả của nó, và cho đến bây giờ vẫn chưa trả hết. Quá trình trả giá này còn có thể kéo dài trong nhiều chục năm nữa. Chính vì thế, chúng tôi cho rằng, các hoạt động khoa học, những hoạt động có tính chất nghiên cứu về đời sống chính trị ở các nước thế giới thứ ba, cần tập trung giải quyết hậu quả này. Nếu có ai đó nghĩ rằng việc nghiên cứu là để bảo vệ, duy trì sự thống trị của các nhà cầm quyền hiện nay thì chỉ chứng tỏ anh ta không hiểu đời sống chính trị. Nhà cầm quyền chỉ có thể tự bảo vệ mình bằng cách giải quyết các vấn đề phát triển dân tộc, nếu không thì chính họ sẽ không còn cơ hội tồn tại. Để giải